

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 22. Mendoza civitas Societatis sede ornatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

montium jugis aut paludibus longè à Dominis suis se abducentes, malebant in malefano locis vitam brevi finire, quam duram servitutem diu servire. Provincias integras vis mali corripuerat, eò periculosior, quòd suprema remedia respueret. Quippe iterata de abrogando servitio personali Caroli Quinti & Philippi secundi diplomata plerique urbium Præfecti, aut posito misericordiae affectu, suis utilitatibus servientes, ab torrente se rapi sinentes, aut denique remedio impares, supprimebant. Eo in statu res erat, cum Philippus Tertius anno sæculari, Majorum suorum exemplo, serpens malum disturbare cupiens, diploma rursus fecit, quo jubebar servitium illud aboleri. Interjecto tempore Claudius Aquaviva Generalis, cognito quòd primarii quidam Hispani Indos aliquot Chileno Collegio ac Tucumania Societatis domibus dono dedissent, quibus nostri ad domestica servitia uterentur, ne exemplo noceremus, Provinciam Peruvia, ac Didacum Torres Lima adhuc versantem, per litteras monuerat, ut servitii personalis jus à præcipuis Theologis examinari curarent, & si quidem illud injustum esset, Indi in nostris domibus servientes, mercede pro impenso labore recepta, manumitterentur. Sed actum acturi erant; nam Archiepiscopus Limensis Lioiola è Dominicana familia, exquisitis doctissimorum virorum de personali servitio judiciis, sententiam tulerat, omnium calculis confirmatam, quà injustum pravumque pronuntiaverat. Præterea Marchio Montis-Regalis, & Comes Montium Clarorum, Peruvia Proreges, necnon è variis Religiosorum familiis & Juris-consultorum ordine viri doctissimi, Regis diplomatibus magno conatu favebant. Quare Didacus Torres, postquam quid in Tucumania & Chileno regno circa Indos gereretur, coram perspexisset, desperaretque, servitio personali non profligato, rem Christianam promoveri posse, requisitis de novo Sociorum in utraque Provincia sententiis, non ultra dissimulandum ratus, Indos omnes in Chileno Sancti Jacobi Collegio servientes manumittit, mercede pro impenso labore ex æquo repensâ. Quod exemplum sequuti pauculi cives conscientiam suam consulere. Quo facto, quasi signo ad prælium dato, plerique Indorum Domini his servitiis impliciti, nuncium Societatis amicitia remiserunt, asserentes Provinciam & Socios, plus nimium justos conscientiarum tortores esse. Plebs verò omnis Primorum necessitudinibus innixa, pro Reip. hostibus palam jactitabat habituros se servitii personalis vexatores. Nec deerant nonnulli mortales, qui usurpatam consuetudinem in Indos potestatem, ab Prætoribus Regiis introductam toleratamque, in justum dominium, etiam reclamante Rege, transisse affirmarent. Sed Societas, ne conniventia huic malo participaret, sui maxime Provincialis hortamento, fortiter resistebat, & Regis optimi, necnon Senatûs integerrimi Decreta in privatis publicisque congressibus rationum vi confirmabat, infirmabatque malè opinantium dicta. Cumque sic constanter se gereret, & clam servitio personali abutentes, nî damnatum resarcirent, à peccatis absolvere renueret, tanquam exemplo verbisque nocitura, publicam offensionem gravissimè incurrit. Nec unius temporis aut loci calamitas fuit; sed ex hinc ad plures annos, & omnia Chileni regni Tucumania ac Paraquaria loca pervagata, pœnè in ortu novellam Societatis Provinciam oppressit. Crevit tamen illa, magnarum rerum more, per sua damna illustrior, & contra injurias oblectata inter ruinas sese erexit, profligata pedetentim infestis dæmonis vires; & novi Orbis magnam partem missura sub Christi & Regis Catholici jugum. Sed ne verba dare videar, post primos servitii personalis tumultus, Didacus Torres, nequicquam reluctante styge, Cuiosensem Provinciam sede occupavit.

CUO Provincia, Chileni regni Mediterranea appendix, ad ipsas montium radices, quâ Tucumaniam respiciunt, quasi extra muros regni posita, ducentis in longum leucis variâ latitudine protenditur: tres urbeculas admodum infrequentes habet, quarum caput Mendoza, in ipsis fermè montium faucibus, quâ ad regnum itur, sita, Petrum Castellum, Peruano bello, erepto de manibus Pizarri, quod gerebat, vexillo nobilem, pro fundatore agnoscit: nomen verò ab Hurtado Mendoza Marchione Canietensi, Peruvia Prorege, fortita, hæcenus feliciter perennat.

L

Æs

Regii Præfecti & Magistratus.

Rex Catholicus reclamatur.

Societas Regii diplomatis se accommodat.

Gravissimi viri servitium personale improbant.

Didacus Torres eum necedit.

Et Socii omnes.

Ob id Societas offensionem incurrit.

CAPUT XXII.
Mendoza civitas Societatis sede ornatur.

Mendoza civitatis origo.

*Regionis con-
ditio.*

Æs Mendocinum inter legitima probatur. Regio tota nullâ aliâ re, nisi fertilitate memorabilis est. Fertilitatem facit æstivo calore vicinorum montium nix liquefacta, & in subjectam planitiem ductilibus viis ad libitum dispensata, unde tanta frumenti, vini, & cæterarum frugum vis, ut adjacentibus terris multa suppeditet. Æstivos dies brevissimos faciunt continui montes ex abrupto sese in cælum effequentes. Solemque paucis post meridiem horis occultantes: qui montes ultrò citròque ire volentibus transitum non præbent, nisi adulto Vere; quæ etiam tempestate non sine periculo & ingenti labore transmittuntur. Per ea tamen loca quotannis Indigenæ, nullâ sexûs aut ætatis habitâ ratione, pœnè nudi ad regni interiora servitium ire compellebantur; fiebatque ut multorum artus amburerentur vi frigoris, ac inter nives rigidi exanimarentur. Præterea multis aliis oneribus premebantur, miseri æquali corporum vexatione ac animarum incuriâ. Igitur Didacum Torres graves causæ impulerunt, ut sedem Societatis Mendocæ ponere vellet; nam sperabat fore, ut miseri ab gravi servicio defenserentur, & multa milia Barbarorum ad Fidem converterentur. Adde, quòd è Tucumania ad Chilenum regnum euntibus, & inde redeuntibus, necnon Hispanis omni fermè animarum subsidio carentibus, Mendocina sedes magno commodo futura crederetur. Accessit his causis liberalitas Lopèsi Peniæ, & Agnetis ab Leone, annuus census, domesticam sacramque suppellectilem, & usum mancipiorum ad condendum templum ultrò Societati offerentium. At ubi consilium fundandæ sedis divulgatum est, Mendocini cives palam refragati sunt, aientes, honestiùs non admitti hospitem, quàm expelli; si Societas admitteretur, servitium personale, adeoque spem ditandi, profligatum iri. Sed Provincialis, rebus per adversa promovendis idoneus, Chilenis montibus remensis, Mendocam delatus, apud plerosque cives disertabundus demonstrat, quàm hæctenus sine cura æternæ salutis visissent: Indos fermè omnes in ipsa urbe, defectu Catecheseos & idoneorum Sacerdotum, magna ex parte adhuc Ethnicos esse: Neophytos perpetuò pellicatu implicitos hæctenus fermè matrimonii legitimi, & pœnitens Confessionis sacræ usum ignorasse: Per totam Provinciam nullum Sacerdotem linguæ Indorum peritum reperiri; proinde Barbaros innumeros æternum perire. Hæc cum Provincialis diceret, & insuper usitatas Societatis artes in Hispanorum moribus corrigendis graviter adhiberet, perque domos omnes cursitans indigenas Ethnicos, & Neophytos pellicatu infames, Sacramentis & Catechesi procurandos in catalogum exactissimè referret, ita sibi urbis Primores devinxit, ut plerique quod oderant, jam summis votis cuperent. Spretis igitur paucorum odiis, Alexandrum Faiam Italum, & Joannem Pastorem Hispanicum, necnon Fabianum Martinium Laicum, novæ sedi stabiliendæ præfecit; qui ardentes, per religiosa in omnis generis homines officia connitentes, salutem plurimorum consequuti sunt. Primus labor fuit, correctis Hispanicorum moribus, indigenas Ethnicos, quotquot erant in urbe, à Provinciali in album relatos, doctrinam Christianam edoctos, Parrocho baptizandos tradere.

*Lopèsi Peniæ
& Agnetis
ab Leone li-
beralitas.*

*Mendocini
cives Socie-
tatem ad-
mittere pri-
mum ra-
munt.*

*Populi ad-
mittunt.*

*Et fructus
latantur.*

CAPUT
XXIII.
*Cuicenses
Indi docti-
nâ Christianâ
itabuuntur.*

*De eorum
moribus.*

*Multi ad fi-
dem conver-
tuntur.*

QUIBUS rebus primo semestri perfectis, Alexandro Faiâ ad sarcinas remanente, Joannes Pastor, & Fabianus Martinus, ex præscripto Didaci Torres, ad excursions arduas animum erexere. Indi omnes Cuicenses aut lacus habitant, aut campos campestres nullâ certâ sede, stercis portatilibus pro ædibus utentes, vagantur. Venatione plerumque vivunt. Palustres junctorum radices Sole duratas pro pane edunt, pro reliquo edulio pisces & lacuum rejectamenta adhibent. Cuniculorum in morem sub effossa humo ædes exiguo aditu sibi faciunt. Utrisque mos est, Judæorum ad instar, filias suas vendere, sic emptas mariti pro mancipiis & uxoris habent. Pauperes pro sponsæ pretio foceris suis per annum serviunt. Ut quisque opibus valet, plures aut pauciores, duplici servitutis & conjugii vinculo illigatas, sub fornice alit. Ad hos populos delati Socii, cum reperissent plerosque, vexationum metu, latebris se abdidisse, ipsas latebras, per paludes & torrentes rate ex stercora & juncis raptim factâ vecti, pervasere: repertos docent se non vexandi, sed auxiliandi ergò venisse; non ad servitium imponendum, sed ad eos in libertatem filiorum Dei

asserendos.